

Tog tjänstledigt för att rädda det nordiska biet

Han föddes 1940 och växte upp på en bondgård i skånska Gånarp utanför Ängelholm. Efter att ha utbildat sig till såväl flygare och arbetat som lärare i många år blev Ingvar Arvidsson till slut det nordiska biets främste försvarare. Något han nu har ägnat sig åt sedan 30 år tillbaka.

Vi möts sista helgen i mars vid hans torp utanför Bengtsfors i Dalsland. Natten mellan fredag och lördag är kall med minusgrader, men elden i såväl vedspis som kamin sprider en skön värme i stugan.

Som äldst av sju syskon fick han lära sig att köra häst, traktor, att mjölka kor och allt annat som hör livet till på en bondgård.

- Jag tänkte bli bonde själv och var lantbrukselev på Weibulls, säger Ingvar, men berättar lite senare att det var en folkhögskolekurs i Munka-Ljungby som blev avgörande för hans liv.
- Den fick mig att växa som människa och jag har fortfarande vänner från den tiden. Vi bodde på skolan och där hände det mycket på kvällarna. Vi spelade teater och det var dans och mycket annat.

Ingvar har också hunnit med att utbilda sig till flygare vid flygskolan på Ljungbyhed med allt vad det innebar med avancerad flygning med looping, roll och spinn.

- Men det där med flyget var väl att man var ung och stollig och att man inte riktigt visste vad man skulle bli.

I Kalmar utbildade han sig sedan till folkskollärare och arbetade som det i ett år innan han 1968 med fru och barn flyttade till Bengtsfors där han fortsatte med läraryrket i 22 år.

Ingvar Arvidsson var naturintresserad redan i unga år och gjorde under sin tid i Kalmar många utflykter till Öland, där han lärde sig mycket om floran och fågellivet.

När han kom till Bengtsfors engagerade han sig i naturvården och 1970 var han med och bildade en lokalförening av Naturskyddsföreningen.

- Vi upptäckte allvarlig sjöförurning här och bildade en grupp tillsammans med sportfiskarna som blev mycket aktiv. Vi jobbade hårt som tusan, säger Ingvar och berättar att man upptäckte att det i många sjöar inte fanns några abborrar som var under fyra år.

Gruppen började mäta ph-värden och man gjorde undersökningar i 1700 sjöar. Man träffade den dåvarande miljöministern, skapade en utställning som visades för allmänheten och politiker och man spred kunskap på andra sätt.

Ingvar har bland mycket annat också hunnit med att engagera sig för pilgrimsfalken och den vittryggiga hackspetten. Två hotade fågelarter som det startats räddningsprojekt för. Ingvar hade också en granne som han umgicks med som hade startat biodling.

- 1979 ringde han och sa att nu är det två bisamhällen här som är till salu. Då köpte jag dom, men det var inga snälla bin. Vi blev svullna, berättar Ingvar om sina första erfarenheter som nybliven biodlare.

Han bestämde sig för att något måste göras åt saken. Grannen hade pratat om hur snälla de nordiska bina var innan folk började ta hit de italienska bina. På så sätt väcktes Ingvars intresse för det nordiska biet. Han köpte några nordiska drottningar, men det visade sig att de inte var några rena nordiska bin. Han fick veta att det startats en parningsstation på Lurö i Vänern. Han odlade då drottningar på det som han menar var ett bedrägligt material och började hjälpa till på Lurö.

- Många intresserade sig för den nya parningsstationen. Nu skulle det nordiska biet räddas. Problemet var att bina inte blev bättre. 1989 funderade vi på vad vi skulle göra och jag presenterade sedan en räddningsplan för Kurt Graaf som var sekreterare i Statens genbanksnämnd på Lantbruksstyrelsen.

Idén mottogs positivt. Kurt Graaf undrade om Ingvar skulle kunna ta ansvar för ett sådant projekt och genom kontakt med WWF och Nils Dahlbeck ordnade det sig med finansieringen. I mars 1990 tog så Ingvar tjänstledigt från sitt lärarjobb för att inleda arbetet med Projekt NordBi.

- Jag tänkte att jag skulle kunna komma tillbaka till skolan, men det blev ju inte så. Hade inte jag sagt ja till det här hade det inte blivit något. Hur det då hade gått för det nordiska biet är ju frågan. Då hade det nog inte funnits något nordiskt bi i Sverige, konstaterar Ingvar nu 30 år senare.

Bland det första Ingvar gjorde som projektledare var att skicka ut ett brev till Sveriges alla biodlingsföreningar med en förfrågan om det fanns medlemmar som ansåg sig ha nordiska bin och om så var fallet en uppmaning om att bin då skulle skickas in för analys.

- Det kom in massor av prover och jag satt och monterade bivingar i diaramar för att mäta värdena. Sommaren 1990 hade vi sedan kunskap om var de nordiska bina fanns och då bildade vi en ledningsgrupp. Jag var organisatör och vi tog in den bästa kompetens vi kunde hitta, säger Ingvar och berättar att några av de som var med från början var Karl Drakenberg, Per Ruth, Josef Stark, Ulf Gröön och Ingvar Pettersson.

Projektet var således igång och man jobbade med det rena material man hade och dessutom fann man nytt material hela tiden under de första åren fram till 1995,

som tillfördes genbanken. Parningsverksamheten bedrevs på Lurö och på parningsplatserna i Jämtland och i Västerbotten och Ingvar Pettersson inseminerade. För att hålla ihop projektet hölls den första nordbikonferensen redan 1991 och det första numret av NordBi-Aktuellt kom 1992 i syfte att hålla kontakten med alla nordbiodlare i landet, så att alla skulle veta vad som hände i projektet.

- Sedan var det bara att rulla på, säger Ingvar och skrattar.

Ingvar Arvidsson berättar att det under arbetets gång funnits de som ifrågasatt att det verkligen var rena nordiska bin man hade och menade att det var för sent att rädda det och att det skulle ha gjorts för 20 år sedan. Samtidigt fanns det många som hejade på och sa att det var viktigt och önskade lycka till. MitochondrialDNA-tester gjordes för att säkerställa att materialet var från rena nordiska bin, vilket det var och enligt Ingvar innebar en trygghet att veta.

Samarbetet mellan de nordiska länderna var också viktigt. Material från Läsö i Danmark, Flekkefjord i Norge och något litet material även från Finland hittades, men det huvudsakliga materialet kommer från Sverige.

Som en sammanfattning av projektets 30-åriga historia nämner Ingvar bland annat, att tack vare ett samarbete mellan engagerade biodlare över landet lyckades man bilda ett sammansvetsat gäng som drar åt samma håll, med samma mål och som känner till det nordiska biets kvaliteter.

- Det fanns en bild av att det nordiska biet var aggressivt. Vi hade en tro på att det inte var så. Vi trodde på biet och att det var konkurrenskraftigt. När vi visar det nordiska biet blir ju många biodlare helt förbluffade över hur bra temperament det har.

Ingvar poängterar också att det nordiska biet även gällande honungsskörd är konkurrenskraftigt jämfört med importerade biraser. Han räknar även upp egenskaper som att det klarar vintrarna bra med låg foderförbrukning, lång yngelfri period, vilket är bra med tanke på varroakvalstret samt att det är ett långlivat bi väl anpassat till låga temperaturer och den inhemska floran.

Ingvar som i samband med den senaste nordbikonferensen med tillhörande årsmöte valt att avgå som ordförande och projektledare kommer givetvis att fortsätta med det viktiga arbetet för föreningen och projektet och känner sig inte särskilt orolig för det nordiska biets framtid.

- Jag ser det nordiska biets framtid som ganska ljus, men det gäller att inte släppa taget, för allt vi har uppnått kan då gå förlorat. Vi har ett bi som vi är stolta över. Renparningsområdena har blivit fler och de växer både i antal och i storlek. Vad vi håller på med är en långsiktigt hållbar biodling som ska vara långsiktigt hållbar i hundratals år. Vi ska fortsätta att slå vakt om det nordiska biet och dess kvaliteter och sprida det till fler biodlare i landet, säger Ingvar och berättar att han aldrig ångrat sitt drastiska beslut att lämna skolvärlden för något helt annat.

Det blev en solig och fin lördagsmorgon därute vid torpet och fram på förmiddagen blev det så pass varmt att bina i trädgården började ge sig ut för att samla in lite av vårens pollen. En ny bisäsong är i antågande och projektet lever vidare.

Text och foto: Robert Svensson